

บทความวิจัย (ก.ค. – ธ.ค. 2562)

การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

อุดม อินทา; หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

email; udom15_@hotmail.com, โทร. 096-6591118

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดา วงษ์นายะ; มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม; มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนา ทดลอง และประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 392 คนกลุ่มทดลอง ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษา 1 แห่ง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า

1.กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา มี 8 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้หลักประชาธิปไตยให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม 3) ส่งเสริมการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 4) ปรับปรุงกระบวนการ กำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล 5) เร่งรัดการนำผลการประเมินไปใช้ 6) ส่งเสริมการนำกระบวนการประชาธิปไตยไปบูรณาการการจัดการเรียนรู้ 7) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย และ 8) ส่งเสริมเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

2.ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกกลยุทธ์ได้แก่ 1) บุคลากรมีความตระหนัก และความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 2) บุคลากรมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

Received: May 30, 2019, Revised June 24 , 2019, Accepted July 1, 2019

Strategy Development for Democracy Operation Promotion in Schools Under the Primary Educational Service Area Office KamphaengPhet

Udom Inta; Kamphaengphet Rajabhat University, email; udom15_@hotmail.com, โทร. 096-6591118

Assoc.Prof.Dr. Nutrada Wongnaya; Kamphaengphet Rajabhat University

Asst.Prof.Dr. Charoenwit Sompongdam; Ubon Ratchathani University

Abstract

This research aims to 1) study the problems and factors related to the operation of democratic promotion in educational institutions 2) Develop , experimental implementation and evaluate of democratic promotion strategies in educational institutions. This research is development methods (Research and Development). The research instrument were questionnaires, interviews, group discussions, workshops and expert-based seminars (connoisseurship). The sample group consisted of 392 administrators and teachers. The experimental group consisted of 15 administrators and teachers of a specific school. The participants were given a questionnaire and interview. The data analysis was done by frequency, mean, percentages, standard deviation and content analysis.

The research indicated that :

1) There are 8 strategies to the operation of democratic promotion in educational institutions consisted of 1) Promote democratic learning for all personnel within education institutions. 2) Promote planning of democratic promotion in educational institutions with participation. 3) Promote systematic approach to democratic promotion in educational institutions. 4) Improve the processing of monitoring and assessment. 5) Accelerate the implementation of the program. 6) Encourage the implementation of democratic processes to integrate learning management 7) Promoting activities for students to have democratic characteristics. 8) Encourage the entire educational institute network to participate in the democratic promotion program.

2) The result of experimental using the strategies of promoting democratic in institutions indicated that : All strategies passed the evaluation criteria were as follows: 1) Personnel are awareness, knowledge and understanding in the implementation of democratic promotion in educational institutions. 2) Personnel have the ability to design learning activities to promote democratic in educational institutions with participation.

Keywords: Strategy, Democracy promotion in schools.

คำขอบคุณ :งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันก็ล่วงเลยเวลามากกว่า 80 ปี แต่การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยก็มีปัญหาตลอดมา เกิดวิกฤติทางการเมือง เกิดการรัฐประหารหลายครั้ง และที่สำคัญในปัจจุบันเกิดความขัดแย้งทางการเมืองกลายเป็นความแตกแยกเรื้อรังในสังคม สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ

มากมายหลายด้าน โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวรองรับและเป็นเงื่อนไขผลักดันความก้าวหน้าก็คือพลเมืองของประเทศ หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเทศนั้นย่อมมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นอย่างเข้มแข็ง คนไทยเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง แต่เป็นความสามารถที่จำกัดอยู่ในแต่ละบุคคล จุดนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการทำงานร่วมกันนั้นจำเป็นต้องรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ยึดเหตุผลและความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง การที่คนไทยขาดความสามารถในการทำงานร่วมกัน นอกจากการทำงานจะไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์แล้วยังมีผลต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตย จากปัญหาสำคัญข้างต้นเป็นประเด็นที่สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาพลเมืองของประเทศ ให้มีคุณภาพมีความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงเท่านั้นที่จะสร้างสังคมเป็นธรรมและสันติสุข จึงควรมีการปลูกฝังและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ถูกต้องแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบาย คสช. ข้อที่ 7 คือ เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2557, หน้า 1-2)

ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการให้ความสำคัญกับปัจเจกชน เชื่อในความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ มองว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล มีสติปัญญา มองมนุษย์ในแง่ดี และเมื่อพิจารณาความหมายของประชาธิปไตยทั้ง 3 ฐานะ ได้แก่ 1) ในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตย 2) ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต คือ วิถีชีวิตประชาธิปไตย 3) ในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะเห็นว่าทุกฐานะจะต้องเป็นไปพร้อมๆ กัน สอดคล้องกันเพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมิใช่ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องปลูกฝังให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่แท้จริง และมีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย ความสำคัญของประชาธิปไตยจึงไม่ควรถูกจำกัดอยู่ในบริบทของการเมืองการปกครองเท่านั้น แต่ควรมุ่งไปที่วิถีชีวิตของคนในสังคม โดยเริ่มตั้งแต่ที่บ้านหรือครอบครัวเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมมนุษย์ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมมองประชาชนต้องเป็นสังคมประชาธิปไตยด้วย(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2557)

การศึกษาในระบอบประชาธิปไตยเป็นอุดมคติทางการศึกษาในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการสอนที่น่าค่านิยมทางประชาธิปไตยมาสู่การศึกษาและสามารถรวมถึงการตัดสินใจด้วยตนเองในชุมชนที่เท่าเทียมกัน รวมถึงค่านิยมเช่นการเคารพความยุติธรรมและความไว้วางใจ (Yogesh N. Mhaske, 2559) จึงควรเป็นการศึกษาที่จะต้องนำสังคมในเรื่องการสร้างคุณค่าที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตย คือ เสรีภาพ เสมอภาค และการมีเหตุผล ระบบการศึกษาจึงควรออกแบบให้สามารถที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เป็นคนที่มีอิสรภาพในการคิด และมีความรับผิดชอบ เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน เห็นกับประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ของปัจเจกชนขึ้นกับประโยชน์ของสังคมส่วนรวมนี้คือจิตสำนึกสาธารณะ เป็นสำนึกร่วมของมนุษย์ในการผดุงคุณค่าของสังคมพหุนิยมในสังคมประชาธิปไตย(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 8)

“ประชาธิปไตย” ควรได้รับการเสริมสร้างตั้งแต่วัยเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติ และวิถีปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความคุ้นชินจนกลายเป็นวิถีชีวิตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเนื้อหาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ ให้ครอบคลุมในเรื่องของความเข้าใจสิทธิหน้าที่ เสรีภาพและความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตยอันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กหรือนักเรียนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก และส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพในตัวของผู้เรียนตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งมีจุดหมายปลายทาง คือ การเติบโตเป็นพลเมือง ที่มีความรู้ ทักษะ ทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความรับผิดชอบและมีสันติสุข อันจะนำไปสู่การสร้างเสถียรภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไปในอนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย คือ การจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองในอนาคต เพื่อให้สามารถใช้ความคิดและพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาธิปไตยนี้ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็ก ดังที่มีผู้กล่าวว่า “มนุษย์ไม่มีอินประชาธิปไตยในตัวเอง” จึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นในตัวมนุษย์ด้วยการให้การศึกษา การฝึกฝน เรียนรู้ และการกล่อมเกลาล่อหลอมทางสังคมอยู่ตลอดเวลาทั้งในครอบครัวโรงเรียนและชุมชน ซึ่งล้วน

เป็นสิ่งแวดลอมทางสังคมที่โอบล้อมตัวเด็กและเยาวชน โดยเหตุที่ “ประชาธิปไตย” เป็นทั้งอุดมการณ์ เป็นระบอบการเมือง การปกครองและเป็นวิถีชีวิต การที่จะให้ได้อยู่กับทั้ง 3 สิ่งที่กำลังมาแคว้นนี้ จึงจำเป็นที่รัฐควรจะต้องจัดระบบการศึกษาเพื่อให้ ผู้เรียนและพลเมืองได้มีความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงการประกอบกิจการงาน เพื่อ สนับสนุนระบอบประชาธิปไตยให้เกิดเสถียรภาพ และสังคมมีความมั่นคง(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 5)

ที่ผ่านมาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2 ได้ดำเนินงาน ส่งเสริมประชาธิปไตย โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาตามภาระงานส่งเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษา แต่ผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2557 ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระหว่างปี การศึกษา 2555-2556 ของผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา 2556 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา 2555 ซึ่งเมื่อ พิจารณาเป็นรายมาตรฐานและตัวชี้วัด พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้ในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ในสังคม มาตรฐานที่ ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก็มีคะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา 2556 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของปี การศึกษา 2555เช่นเดียวกัน(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1,2557,หน้า 7-8)ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประจำปี การศึกษา 2557 พบว่า สถานศึกษาบางส่วน มีผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน รายการผู้เรียน มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ชื่อสัตย์สุจริตมีวินัย ไม่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะ และมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย อยู่ในระดับ 3 (ดี) จากเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ 5 ระดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1,2557, หน้า 13)ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมปฏิเสธกฎระเบียบ ไร้วินัย และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ และอาจส่งผลถึงการเป็นผู้ใหญ่ที่ขาด ความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหน้าที่พลเมืองของประเทศในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางหรือวิธีการที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรจากสภาพปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไข ให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ นำไปใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

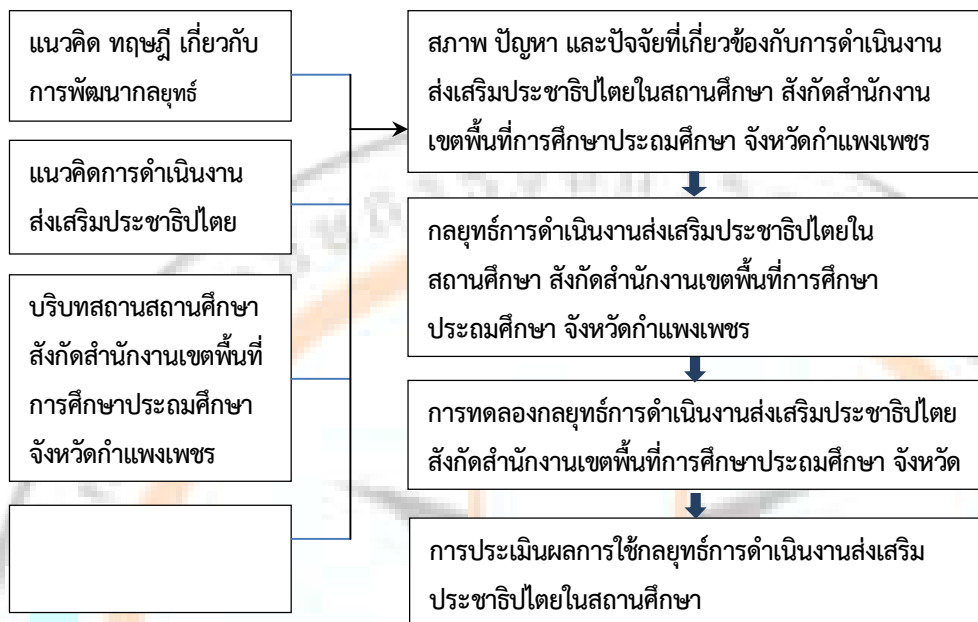
ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบความคิด ในการวิจัย และนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างกรอบความคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติ

3) ด้านการตรวจสอบ และ 4) ด้านการแก้ไขปรับปรุงพร้อมทั้งข้อมูลบริบทการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร และ

ปัจจัยภายในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการเงิน 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ

4) ด้านการจัดการ และปัจจัยภายนอกโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเมือง 2) ด้านเศรษฐกิจ

3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านเทคโนโลยี มาวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อทดลอง และประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2558 จำนวน 392 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และผู้ให้

ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา จำนวน 12 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและจัดทำร่างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่รับผิดชอบ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร และนักวิชาการ จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แนวคำถามในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ผลสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนากิจกรรมผู้เรียน หรือผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา นักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการวางแผนหรือกลยุทธ์ และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร รวมจำนวน 9 คนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและปรับแก้ไขร่างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองและการประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One - Group Posttest only Design กลุ่มทดลอง ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูทุกคนในโรงเรียนสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 15 คน ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองกลยุทธ์ ได้แก่คู่มือทดลองกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 2)แบบประเมินผลการทดลองใช้ตามตัวชี้วัดของกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอกิจกรรมสร้าง

เสริมคุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนยังไม่หลากหลาย ผู้บริหารความสำคัญของการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนำผลมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนางานน้อยทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความตระหนักและความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาบางส่วนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่เป็นวิถีประชาธิปไตยยังไม่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคกิตา คล้ายหนองสรวง (2558, หน้า 93) สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาการบริหารให้ดียิ่งขึ้น เพราะการบริหารของผู้บริหารมีความสำคัญในการกระตุ้นให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเต็มความสามารถ โดยอำนวยความสะดวก เสริมแรงให้กำลังใจ ตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดของวันชัย หวังสวัสดิ์ (2559, หน้า 45) สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญให้บุคลากรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนจะต้องวางแผนและเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557, หน้า 3) เสนอไว้ว่า ผู้สอนต้องมีพฤติกรรมเป็นนักประชาธิปไตย เอื้ออำนวยให้เด็กเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียนใช้เหตุผลและสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา และยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย บุคลากรมีขวัญและกำลังใจ เสียสละทุ่มเทและความตั้งใจในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยและการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในรูปแบบของคณะกรรมการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และบุคลากรเป็นทีมงานที่สำคัญในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการบริหารงาน คือ ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และทุกคนพึงพอใจ โดยอาศัยทรัพยากรการบริหาร 4 ประการ คือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการ ซึ่ง “คน” นับว่าเป็นทรัพยากรหลักและสำคัญที่สุดคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติงานหรืออาจพูดได้ว่าคนกับงานเป็นสิ่งคู่กันและปัจจัยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมีอยู่หลายประการ เช่น การฝึกอบรม ประสพการณ์ ความรู้ลึกผูกพัน ความยุติธรรมและการรักษาระเบียบวินัยในการทำงานและสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย หวังสวัสดิ์ (2559, หน้า 45) สรุปได้ว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารงานโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ผู้บริหารต้องวางแผนโดยต้องคำนึงถึงเป้าหมายกำหนดการปฏิบัติงาน และผลงานที่สอดคล้องกับนโยบายหลัก

2. การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่ามี 8 กลยุทธ์ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้หลักประชาธิปไตยให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม 3) ส่งเสริมการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 4) ปรับปรุงกระบวนการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย ในสถานศึกษา 5) เร่งรัดการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 6) ส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการประชาธิปไตยไปบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ 7) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตยและ 8) ส่งเสริมให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล 4 ประเด็นดังนี้

2.1 กลยุทธ์ส่งเสริมการเรียนรู้หลักประชาธิปไตยให้กับบุคลากรในสถานศึกษากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจาก บุคลากรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจหลักการ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับวัย และระดับการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนวลละออง อุทามนตรี (2558, หน้า 31) สรุปได้ว่าในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ต่างๆ ของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวิทยาการความรู้ต่างๆ นั้นส่งผลต่อ

การจัดการศึกษามีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ มากมายบุคลากรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและมีทัศนคติที่ดี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสำนักงานข้าราชการพลเรือน (2560, หน้า 56) เสนอไว้ว่าความตระหนักเป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความสำนึก ความรู้สึกนึกคิด และความปรารถนาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยมีสิ่งเร้าจากภายนอกตนหรือทีมงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความตระหนักหน้าที่ของตนที่มีต่อทีมงาน

2.2 กลยุทธ์ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม กลยุทธ์ส่งเสริมการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ กลยุทธ์ปรับปรุงกระบวนการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาและกลยุทธ์เร่งรัดการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากลยุทธ์เหล่านี้มีความสำคัญเนื่องจาก เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้สถานศึกษาทำงานได้อย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสนี โพธิจันทร์ (2558) สรุปได้ว่า การบริหารกิจกรรมที่มีดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางของ PDCA นั้น จะเป็นระบบและครบถ้วน ทำให้กิจกรรมมีความเหมาะสมกับบริบทขององค์กร มีการสำรวจสถานการณ์ขององค์กรในประเด็นต่างๆ ด้านการผลิตหรือด้านบุคลากร ใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะทำให้สามารถปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์ผลสำเร็จของโครงการทำให้รู้ถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน และทำให้สามารถยกระดับการปรับปรุงและพัฒนาได้จริง จึงมีโอกาสพัฒนาต่อยอดได้เหมาะสม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kyoko Taniguchi and Yukiko Hirakawa. (2015, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพลวัตของการมีส่วนร่วมของชุมชนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการจัดการโรงเรียน: กรณีโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทของมาลาวี ผลการศึกษา พบว่า การจัดการโรงเรียนในหลายๆ ประเทศในแอฟริกาได้รับการยกระดับจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองพิจารณากิจกรรมที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรง แต่เมื่อชุมชนและผู้ปกครองเข้าร่วมในโรงเรียนอย่างแข็งขันการจัดการโรงเรียนดีขึ้น

2.3 กลยุทธ์ส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการประชาธิปไตยไปบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้และกลยุทธ์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย กลยุทธ์ทั้งสองนี้มีความสำคัญเนื่องจากการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักการตามวิถีประชาธิปไตยผ่านทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนให้ห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านสามัคคีธรรม และ 3) ด้านปัญญาธรรมซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557, หน้า 3) เสนอไว้ว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนต้องมีทัศนคติและมีพฤติกรรมเป็นนักประชาธิปไตย มีบทบาทหน้าที่ในการเอื้ออำนวยให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนยอมรับในความแตกต่าง หลากหลายของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพ ใช้เหตุผลและสติปัญญา ยึดมั่นสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา และยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก จัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย นำไปสู่การมีทัศนคติ ค่านิยม เจตคติที่ดีต่อวิถีประชาธิปไตย และเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบของสังคม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย และเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ ตามวิถีประชาธิปไตย เรียนรู้ด้วยตนเอง ติดตามข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์แยกแยะ ข่าวสารที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษ พรหมจันทร์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการมีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้นักเรียนที่สมัครเป็นตัวแทนนำเสนอนโยบายของตนเองเพื่อให้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของนักเรียน ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง บทบาท หน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตย ควรให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ในรอบปีแก่นักเรียน ควรให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ทุกกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ในชีวิตจริง และบุคคลใกล้เคียง ด้านกิจกรรมการบูรณาการในเนื้อหาการเรียนการสอน ควรจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในทุกด้าน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี ควรส่งเสริมให้คุณครูนำความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเข้ามาสอดแทรกในเนื้อหาและกิจกรรมการใช้ชีวิตในโรงเรียน และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดทักษะ ความรู้ และนำความรู้ที่นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งในโรงเรียนและเมื่อปฏิบัติตัวอยู่ที่บ้าน และยังสอดคล้องผลงานวิจัยของ วันชัย หวังสวัสดิ์ (2559, หน้า 5-6) ได้ศึกษารูปแบบบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีขั้นตอนการวางแผน การสั่งการ และการควบคุมโดยผ่านองค์ประกอบประชาธิปไตย ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวิถีประชาธิปไตย และการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

2.4 กลยุทธ์ส่งเสริมให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากการมีเครือข่ายจะช่วยให้เห็นแนวทางและวิธีการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตรภรณ์ โตแก้ว (2558, หน้า 37) สรุปได้ว่า แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายให้เป็นปัจจุบันครอบคลุมทุกภารกิจ เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงลักษณะการมีส่วนร่วมและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อให้รู้สึกว่าเป็นหน้าที่เป็นเจ้าของและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการสรรหาบุคคลร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานในการดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างหลากหลายและควรมีลักษณะมุ่งมั่นทุ่มเทและความเต็มใจในการร่วมดำเนินงานควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนธุรกิจและสถานประกอบการจัดโครงการพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมควรสร้างแรงจูงใจและกำหนดสิทธิประโยชน์ของภาคีเครือข่ายที่ร่วมส่งเสริมกิจกรรมพึงได้รับในฐานะหุ้นส่วนทางการศึกษา ควรก่อตั้งสมัชชาภาคีเครือข่ายและยกย่องเชิดชูเกียรติให้รางวัลแก่บุคคลและองค์กรที่เป็นต้นแบบของการจัดกิจกรรมการศึกษาควรให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากรของภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายผลการส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควรกำหนดเป็นนโยบายในการจัดทำข้อตกลงร่วมกันทุกภาคส่วน หรือกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายให้ชัดเจน ควรจัดอบรมบุคลากรให้มีทักษะในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและมีบุคลิกภาพที่ดีควรหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ควรมีการจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างบุคลากรของสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย ควรนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการ

ดำเนินงานจัดการศึกษาที่กำหนดให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมควรมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มภาคีเครือข่ายให้กระจายในกลุ่มต่างๆอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับแนวคิดของ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, หน้า 11) สรุปได้ว่าการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามการประเมินผล ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมล นาวารัตน์ (2561) สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมต้องอาศัยการมีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่างๆ ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสถานศึกษาสามารถระดมได้จากทุกภาคส่วนทั้งความคิดสติปัญญา แรงกายแรงใจพลังสมองของทุกคนและชุมชนในท้องถิ่นมาทำการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าซึ่งการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษามาก

3. การทดลองและการประเมินการทดลองใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรผลการทดลองพบว่ากลยุทธ์ส่งเสริมการเรียนรู้หลักประชาธิปไตยให้กับบุคลากรในสถานศึกษาบรรลุตามตัวชี้วัดที่ 1 คือบุคลากรในสถานศึกษามีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาบรรลุผลตามตัวชี้วัดที่ 2 บุคลากรมีความออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และกลยุทธ์ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมบรรลุตามตัวชี้วัดที่ 3 คือความสำเร็จในการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินโครงการ/กิจกรรมตามคู่มือการทดลองอย่างครบถ้วนกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ทำให้การทดลองกลยุทธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โสภิตา คล้ายหนองสรวง (2558, หน้า 20) สรุปได้ว่า กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และให้เป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานคือการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา เอียดสุย (2560, หน้า 21) สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมมีความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาและเรียนรู้ศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น พัฒนาด้านต่างๆ จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนนั้นๆ และยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2557, หน้า 5)เสนอไว้ว่า การจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองในอนาคต เพื่อให้สามารถใช้ความคิดและพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาธิปไตยนี้ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด จึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นในตัวมนุษย์ด้วยการให้การศึกษา และการหล่อหลอมทางสังคมอยู่ตลอดเวลาทั้งในครอบครัวโรงเรียนและชุมชน รัฐควรจะต้องจัดระบบการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนและพลเมืองได้มีความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงการประกอบกิจการงาน เพื่อสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยให้เกิดเสถียรภาพ และสังคมมีความมั่นคง

รายการอ้างอิง

กาญจนา เอียดสุย. (2560). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง โรงเรียนเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

กฤษ พรมจันทร์ (2557). การมีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2560). การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.[Online] Available :

<https://www.ocsc.go.th/download/2560/การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ-ebook>. [2560, ธันวาคม 27].

คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. (2557). คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยของศูนย์ส่งเสริมพัฒนา

ประชาธิปไตยและการเลือกตั้งตำบล. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน.และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557).

แนวทางการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยฯ ตามจุดเน้นที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, สำนักงาน. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558.

กำแพงเพชร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.

นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรบริหาร

ส่วนจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นวลละออง อุทามนตรี, (2558, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(1), (31).

วันชัย หวังสวัสดิ์. (2559).รูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิจิตรภรณ์ ไต่แก้ว. (2558). การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบ

และการศึกษา ตามอัยยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี.การค้นคว้าอิสระ

ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

วิมลนาถ วรรณรัตน์. (2561). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมทางด้านการจัดการศึกษา. [Online]

Available : <https://www.gotoknow.org/posts/417505>. [2561, ตุลาคม 11]

สุธาลินี โพธิจันทร์. (2558). PDCA หัวใจของการปรับปรุงต่อเนื่อง. [Online] Available :

<https://www.ftpi.or.th/2015/2125>. [2558, เมษายน 30].

โสภิตา ศรีนุ่น. (2558).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง

จังหวัดยะลา.สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

โสภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558).การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต3.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อภิชา กิจเชวงกุล. (2555).ทฤษฎี Edward Damming. [Online] Available : <http://colacooper.blogspot.com/2012/10/edward-damming.html>. [2557 สิงหาคม 15].

blogspot.com/2012/10/edward-damming.html. [2557 สิงหาคม 15].

Kyoko Taniguchi and Yukiko Hirakawa. (2015). Dynamics of community participation,

student achievement and school management: the case of primary schools

in a rural area of Malawi. [Online] Available : <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03057925.2015.1038500>. [2019 April 16].

abs/10.1080/03057925.2015.1038500. [2019 April 16].

Yogesh N. Mhaske. (2559). Democracy In Education. [Online] Available :

<https://www.slideshare.net/yogeshmhaske1/democracy-in-education-69395833>.

[2019 April 16].